

WWF Ελλάς
Λεμπέση 21
117 43 Αθήνα

Τηλ: 210 3314893
Φαξ: 210 3247578
d.karavellas@wwf.gr
www.wwf.gr

α.π. WWF/62-20.03.2013

Προς

1. κ. Κωστή Χατζηδάκη
Υπουργό Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μεταφορών & Δικτύων
2. κ. Κυριάκο Βιρβιδάκη
Υφυπουργό Ανάπτυξης αρμόδιο για το ΕΣΠΑ
3. Ειδική Υπηρεσία Στρατηγικού Σχεδιασμού και Αξιολόγησης Αναπτυξιακών Προγραμμάτων

Κοινοποίηση: Λίστα αποδεκτών

Αθήνα, 20 Μαρτίου 2013

Θέμα: Σχεδιασμός για τη Νέα Προγραμματική Περίοδο 2014-2020

Αξιότιμε κύριε Υπουργέ,

Στο πλαίσιο διαμόρφωσης της Νέας Προγραμματικής Περιόδου 2014-2020, με βάση την **εγκύκλιο του Απριλίου 2012** και το **κείμενο θέσης των υπηρεσιών της ΕΕ για την ανάπτυξη συμφωνίας και εταιρικής σχέσης (13 Νοεμβρίου 2012)**, υποβάλλουμε τις προτάσεις του WWF Ελλάς.

Κατά πρώτον, αξιολογώντας εν τάχει την προηγούμενη προγραμματική περίοδο, επισημαίνουμε ότι χαρακτηρίστηκε από έλλειψη καινοτομίας και ουσιαστικής συμβολής στη διαμόρφωση μιας βιώσιμης οικονομικής και αναπτυξιακής πορείας της χώρας με βάση τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας. Στην πράξη, το ΕΣΠΑ χρησίμευσε ως χρηματοδοτικό μέσο για τη συνέχιση της πορείας της χώρας προς ένα μέλλον περιβαλλοντικά και αναπτυξιακά μη βιώσιμο.

Στην εφαρμογή του, το ΕΣΠΑ χαρακτηρίστηκε από:

- αδικαιολόγητη γραφειοκρατία και καθυστερήσεις στις εντάξεις ώριμων έργων·
- προβλήματα με την πιστοποίηση της επάρκειας των τελικών δικαιούχων·
- ανεπαρκή λειτουργία των επιτροπών παρακολούθησης που εξελίχθηκαν σε «διακοσμητικά» όργανα γενικής ενημέρωσης των φορέων για την πορεία του προγράμματος·
- απαράδεκτα και αδικαιολόγητα χαμηλή απορρόφηση των πόρων για την προστασία του περιβάλλοντος·
- αμελητέα θετική επίδραση στην δεδομένα κακή κατάσταση εφαρμογής του περιβαλλοντικού δικαίου, ειδικά όσον αφορά κρίσιμη περιβαλλοντική νομοθεσία, όπως οι οδηγίες για τους οικοτόπους (92/43/ΕΟΚ), τα νερά (2000/60/ΕΚ) και τα απόβλητα·
- καμία θετική επίδραση στο έλλειμμα εργαλείων σχεδιασμού και γνωστικών πόρων για αποτελεσματική διοίκηση, όπως οι δασικοί χάρτες, η χαρτογράφηση του Δικτύου Natura 2000 και η αποτύπωση των ορίων πόλεων και οικισμών.

Θεωρούμε επιτακτική ανάγκη την απλούστευση των διαδικασιών διαχείρισης και ελέγχου από τις διαχειριστικές αρχές και τους ενδιαμέσους φορείς, με παράλληλη όμως ενίσχυση των διαδικασιών διαφάνειας και δημόσιας λογοδοσίας. Θεωρούμε επίσης κρίσιμη την αποσαφήνιση της ροής των διαδικασιών έγκρισης και της πορείας υπογραφών πράξεων ένταξης έργων, καθώς των ρόλων και του πλαισίου λογοδοσίας των αρμόδιων υπηρεσιών. Τέλος, επισημαίνουμε τη σημασία κοινωνικού «ανοίγματος» της διαδικασίας σχεδιασμού της νέας προγραμματικής περιόδου και της εφαρμογής των έργων, μέσα από τη δημιουργία τοπικών συμμετοχικών πλαισίων διαβούλευσης και ομάδων εργασίας.

Ειδικά στην κρίσιμη για τη χώρα φάση, κατά την οποία θα «τρέξει» η νέα προγραμματική περίοδος, θεωρούμε πως είναι ευκαιρία για αποτελεσματική χρήση των πολύτιμων πόρων ώστε

να τεθούν οι βάσεις για μακρόπνοη, καινοτόμο και περιβαλλοντικά και κοινωνικά βιώσιμη ανάπτυξη. Εάν μοναδικός στόχος παραμείνει η απορρόφηση των κονδυλίων που θα εισρεύσουν από την ΕΕ και ο προγραμματισμός δεν αποτελέσει μέρος ενός εθνικού σχεδιασμού μεταρρυθμίσεων, θα χαθεί μια μοναδική ευκαιρία για βιώσιμη διέξοδο της χώρας από την κρίση.

Η Ελλάδα πρέπει να συμμετέχει ενεργά στην προσπάθεια για την υλοποίηση της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Δεν μπορούμε λοιπόν να μιλάμε πλέον για μεμονωμένες περιβαλλοντικές παρεμβάσεις, αλλά για ουσιαστική ενσωμάτωση του περιβάλλοντος στην αναπτυξιακή πολιτική, κάτι που εξάλλου προβλέπεται από το (υπό διαπραγμάτευση) κανονιστικό πλαίσιο της νέας περιόδου.

Συγκεκριμένα όμως όσον αφορά τα έργα προστασίας περιβάλλοντος και τις σχετικές υποδομές, θεωρούμε πως η καρδιά του προβλήματος βρίσκεται στην απουσία πολιτικής βούλησης και σθένους για την πρόοδο των αναγκαιών παρεμβάσεων. Ειδικά σε σχέση με το τεράστιο πρόβλημα της διαχείρισης των αστικών αποβλήτων και της παύσης λειτουργίας και αποκατάστασης των ανυπολόγιστου αριθμού χώρων ανεξέλεγκτης ταφής απορριμμάτων (ΧΑΔΑ) ανά την επικράτεια, οι ευθύνες είναι σαφώς πολιτικές, κεντρικές και αυτοδιοικητικές.

Επισημαίνουμε επίσης εκ νέου την κακονομία που κυριαρχεί στο επίπεδο του χωρικού και αναπτυξιακού σχεδιασμού. Όπως σταθερά επισημαίνουμε μέσα από την ετήσια έκθεση του WWF Ελλάς για την εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας, αλλά και με ειδικές παρεμβάσεις, η διάσπαση του χωρικού και αστικού σχεδιασμού σε πολλά, συχνά ασύμβατα μεταξύ τους, επίπεδα, η διάτρηση της σχετικής νομοθεσίας από διάσπαρτες ασύνδετες διατάξεις, η διάχυτη παρανομία και οι συνεχείς ρυθμίσεις για «τακτοποίηση» αυθαιρεσιών δημιουργούν ανασφάλεια δικαίου και μια χαοτική κατάσταση που δυσχεραίνει ανεπίτρεπτα την υλοποίηση κρίσιμων υποδομών και τη βιώσιμη ανάπτυξη σημαντικών επενδύσεων. Με αυτό ως δεδομένο, η εφαρμογή της νέας προγραμματικής περιόδου θα πρέπει να επιδιώξει μια οργανωμένη και σαφή χωρική προσέγγιση στην ανάπτυξη. Τέλος, θεωρούμε απαραίτητη την κεντρική παρακολούθηση και αξιολόγηση της εφαρμογής της πορείας του προγράμματος.

Στη συνέχεια παραθέτουμε επιγραμματικά, ανά θεματικό στόχο (πάντα με βάση το κείμενο θέσης των υπηρεσιών της ΕΕ - Νοέμβριος 2012), τις παρεμβάσεις που θεωρούμε ως προτεραιότητες για χρηματοδότηση κατά τη νέα προγραμματική περίοδο, με στόχο τη διαμόρφωση συνθηκών για:

- προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και αποδοτική χρήση των φυσικών πόρων
- περιβαλλοντικά, κοινωνικά και οικονομικά βιώσιμη ανάπτυξη
- πράσινη, καινοτόμο και εμπορικά εξωστρεφή επιχειρηματικότητα και τόνωση της αγοράς πράσινων θέσεων εργασίας
- αποτελεσματική, διαφανή και υπόλογη δημόσια διοίκηση.

1. Ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας

- Θεσμική κατοχύρωση και κίνητρα για την ανάπτυξη 'clusters' για έρευνα και καινοτόμες εφαρμογές σε πράσινες τεχνολογίες.
- Ανάπτυξη δικτύων έρευνας για πράσινες τεχνολογίες, μεταξύ πανεπιστημίων και ερευνητικών κέντρων.
- Διαμόρφωση πλαισίου και θεσμικών συνθηκών για την ανάπτυξη δικτύου βιώσιμων θαλάσσιων δραστηριοτήτων αναψυχής, συμπεριλαμβανομένου του αλιευτικού τουρισμού.
- Ενίσχυση της εφαρμοσμένης έρευνας σε περιβαλλοντικά θέματα (π.χ. αναζήτηση νέων καινοτόμων φιλικών στο περιβάλλον προϊόντων για τη ναυσιπλοΐα)
- Αποκατάσταση ρυπασμένων περιοχών.
- Αποκατάσταση ή/και επαναχρησιμοποίηση παλαιών βιομηχανικών εγκαταστάσεων, εγκαταλελειμμένων στρατιωτικών υποδομών, κλπ.
- Ανάπλαση και απόδοση σε παραγωγικές ή κοινωνικές χρήσεις περιβαλλοντικά υποβαθμισμένων περιοχών.
- Αναστήλωση και τουριστική αξιοποίηση εγκαταλελειμμένων χωριών.
- Ειδικές μονάδες διαχείρισης αποβλήτων (π.χ. ελαστικά, μπαταρίες, κοκ) και αξιοποίησή τους (για ανακύκλωση, καινοτόμα προϊόντα, κλπ).

- Αξιοποίηση υφιστάμενων κτιριακών υποδομών και δικτύων για τη δημιουργία εκκολαπτηρίων επιχειρήσεων υψηλής τεχνολογίας και/ή έντασης καινοτομίας, με την συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα και σε διασύνδεση με τα πανεπιστήμια.
- Δημιουργία τοπικών υποδομών (ερευνητικών σταθμών) για την προώθηση της περιβαλλοντικής έρευνας και διαμόρφωση πακέτων (μετακίνηση, διαμονή, παροχή εξοπλισμού) προσέλκυσης ερευνητών από το εξωτερικό.

2. Βελτίωση της πρόσβασης σε ΤΠΕ, της χρήσης και ποιότητάς τους

- Αναβάθμιση της κομβικής σημασίας πύλης ηλεκτρονικής διακυβέρνησης Δι@ύγεια, ώστε να ενισχυθεί η διαφάνεια του κράτους και να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα που παρουσιάζει.
- Ψηφιοποίηση ορίων πολεοδομικών & χωροταξικών σχεδίων (σχετίζεται και με τη θεματική 11).
- Πύλη open- source για τη βιοποικιλότητα – και εμπλουτισμός των βάσεων δεδομένων - άρθ. 8, ν. 3937/2011 (σχετίζεται και με τη θεματική 11).
- Ενίσχυση σε φορείς για την προσαρμογή δεδομένων στα πρότυπα της οδηγίας INSPIRE.
- Παροχή ενισχύσεων σε φορείς και επιχειρήσεις για την αξιοποίηση νέων τεχνολογιών, διάχυσης χωρικής, περιβαλλοντικής και πολιτιστικής πληροφορίας (μέσω διαδικτυακών εφαρμογών, τηλεματικής και εφαρμογών κινητής), ειδικά σε σχέση με τον εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος και την προώθηση των δράσεων της κοινωνίας των πολιτών.

3. Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και του γεωργικού τομέα (για το ΕΓΓΑΑ) και του τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας (για το ΕΤΘΑ).

- Δημιουργία πλαισίου πιστοποίησης και δικτύων διάθεσης και εξαγωγής για προϊόντα προέλευσης από προστατευόμενες περιοχές.
- Κίνητρα δημιουργίας πράσινων ΒΕΠΕ (απαιτείται κατάλληλο θεσμικό πλαίσιο).
- Κίνητρα για την αξιοποίηση νέων τεχνολογιών και καινοτομίας για τη διαχείριση και επαναχρησιμοποίηση αποβλήτων (βλ. παράδειγμα Κρέατα Καβάλας – βιοαέριο).
- Προώθηση και αξιοποίηση αγρο-περιβαλλοντικών μέτρων, ειδικά όσο αφορά στα οικοσυστήματα και στην άγρια ζωή. Ενδεικτικά: Διατήρηση αναβαθμιδών, φυτοφραχτών, συνδυασμός πρακτικών κτηνοτροφίας με μέτρα διαχείρισης οικοσυστημάτων, γεωργικών πρακτικών με μέτρα διαχείρισης της άγριας ζωής.
- Επιδοτήσεις για ολοκληρωμένες μονάδες – βιολογικά προϊόντα, τουρισμός, κλπ.
- Δημιουργία φόρουμ εμπλεκόμενων με την αλιεία (Fisheries stakeholder forum) αποτελούμενο από αλιείς, ερευνητικά ιδρύματα, εκπροσώπων της αγοράς, ΜΚΟ κλπ. με σκοπό τον διάλογο και την εξεύρεση λύσεων και κοινών προτάσεων για μια βιώσιμη ελληνική αλιεία.
- Σχεδιασμός και εφαρμογή ολοκληρωμένων σχεδίων διαχείρισης αλιευτικών πεδίων, με βάση στην οικοσυστημική προσέγγιση (Ecosystem Based Management) και τη συνδιαχείριση από τους αλιείς συμπεριλαμβανομένων δράσεων για την επωφελή σήμανση/προώθηση προϊόντων.
- Εθνικό πρόγραμμα εκπαίδευσης αλιέων.
- Κίνητρα για την αξιοποίηση τεχνολογιών ΑΠΕ στην αγροτική και κτηνοτροφική παραγωγή (Φ/Β, αξιοποίηση ζωικών αερίων, μικρές ανεμογεννήτριες).
- Κίνητρα για την αξιοποίηση αγροτικών και δασικών υπολειμμάτων για την παραγωγή βιομάζας – διάθεση μέσω εμπορίου ή μέσω κοινοτικών συστημάτων τηλεθέρμανσης
- Προώθηση της πιστοποίησης της αειφορικής δασικής διαχείρισης και των παραγόμενων πιστοποιημένων δασικών προϊόντων σε όλα τα παραγωγικά δάση της χώρας.
- Προώθηση της πιστοποίησης βιολογικής παραγωγής, ειδικά στις αγροτικές παραγωγές που είναι ώριμες και ήδη τηρούν την πλειονότητα των κριτηρίων (ελαιώνες, δενδρώδεις καλλιέργειες, κοκ).
- Δημιουργία πλαισίου συλλογής και ελέγχου και κίνητρα για τη βιώσιμη συλλογή, τυποποίηση και εμπορία αρωματικών φυτών.
- Κίνητρα για την ταυτόχρονη αξιοποίηση της γεωργικής γης για την παραγωγή ζωοτροφών (αροτραίες καλλιέργειες) ή τη βοσκή (δενδρώδεις).
- Ενίσχυση δράσεων σύζευξης της αγροτικής παραγωγής με τον τουρισμό, μέσα από την προβολή/προώθηση τοπικών προϊόντων, την αξιοποίηση τοπικών πρώτων υλών, κλπ.
- Διαμόρφωση σχετικών τοπικών σχεδίων και συμφώνων ποιότητας και ενίσχυση της εφαρμογής τους.

- Κίνητρα για την αξιοποίηση ντόπιων φυλών και τοπικών ποικιλιών στην πρωτογενή παραγωγή, ως μέσου μείωσης των εισροών και του κόστους τους, καθώς και δημιουργίας προϊόντων με ιδιαίτερα ανταγωνιστικά χαρακτηριστικά.
 - Κίνητρα για την ανάπτυξη επιχειρηματικών σχεδίων αξιοποίησης διαχείρισης παραπροϊόντων και υπολειμμάτων της παραγωγής.
 - Εγκατάσταση και λειτουργία συστημάτων διαχείρισης αποβλήτων από μονάδες μεταποίησης αγροτικών προϊόντων (π.χ. ελαιολιβιών και τυροκομείων).
- 4. Υποστήριξη της μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε όλους τους τομείς**
- Δίκτυα ποδηλατόδρομων σε όλα τα αστικά κέντρα.
 - Δίκτυα πεζοδρομίων και δημιουργίας πράσινων χώρων σε όλα τα αστικά κέντρα και ολοκλήρωση πεζοδρόμησης ιστορικού κέντρου Αθήνας.
 - Αποτροπή δημιουργίας νέων οδικών δικτύων σε όλες τις μητροπόλεις.
 - Υποστήριξη δράσεων εξοικονόμησης ενέργειας μέσω κτηριακών αναβαθμίσεων
 - Ενίσχυση επιχειρήσεων για την εγκατάσταση και λειτουργία συστημάτων διαχείρισης ενέργειας στους χώρους τους.
 - Ενισχύσεις στα νοικοκυριά για επενδύσεις μείωσης του ενεργειακού αποτυπώματος των κατοικιών
 - Ενίσχυση επιχειρήσεων και φορέων για την εγκατάσταση και λειτουργία συστημάτων τηλεδιάσκεψης
- 5. Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και της διαχείρισης κινδύνων**
- Εθνική και περιφερειακή εκτίμηση της διακινδύνευσης από την κλιματική αλλαγή και εθνικό σχέδιο προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή με σαφείς και μετρήσιμους στόχους ανά παραγωγικό τομέα. Στο πλαίσιο αυτό υπενθυμίζουμε σχετική έκθεση του WWF Ελλάς σε συνεργασία με το Εθνικό Αστεροσκοπείο σχετικά με τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στην Ελλάδα στο άμεσο μέλλον (http://issuu.com/wwf-greece/docs/to_avrio_tis_elladas).
 - Αναθεώρηση πλαισίου διαχείρισης του φυσικού χώρου, με στόχο τον καθορισμό κρίσιμων ζωνών φυσικής εκτόνωσης ακραίων καιρικών φαινομένων.
 - Αναθεώρηση εθνικού σχεδίου δράσης για την απερίημωση – σχεδιασμός και εφαρμογή καιριών μέτρων πολιτικής.
 - Αποκατάσταση υγροτόπων και παρόχθιων δασών ως βασικών στοιχείων, μεταξύ άλλων και για την ανάσχεση πλημμυρικών φαινομένων.
 - Ανάπτυξη και εφαρμογή ολοκληρωμένων σχεδίων αντιμετώπισης δασικών πυρκαγιών, συμπεριλαμβανομένων δράσεων για την διαχείριση/αντικατάσταση της πυρόφιλης βλάστησης στα όρια των αγροτικών και παραθεριστικών οικισμών.
 - Ενισχύσεις για την οργάνωση συστημάτων πολιτικής προστασίας σε επίπεδο δήμων (αγορά εξοπλισμού, λειτουργία κέντρων, δράσεις εκπαίδευσης, κλπ).
 - Δημιουργία πρασίνου στα αστικά κέντρα ως μέσου ρύθμισης του μικροκλίματος, αποφόρτισης πλημμυρικών φαινομένων και αντιμετώπισης καυσώνων.
 - Επικαιροποίηση και ενίσχυση του Εθνικού Σχεδίου Πρόληψης και Καταπολέμησης της Ρύπανσης, το οποίο θα προτείνει τη θεσμοθέτηση συγκεκριμένων διαδρομών για τα δεξαμενόπλοια και πλήρη λειτουργία ολοκληρωμένου εθνικού συστήματος παρακολούθησης, ελέγχου και διαχείρισης της θαλάσσιας κυκλοφορίας (VTMIS– Vessel Traffic Monitoring Information System). Δίκτυο λιμένων καταφυγής.
- 6. Προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικής χρήσης των πόρων**
- Εφαρμογή του προβλεπόμενου από την 92/43/ΕΟΚ εθνικού Πλαισίου Δράσης Προτεραιότητας (Prioritised Action Framework) για το Δίκτυο Natura 2000.
 - Ενίσχυση λειτουργίας του Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών.
 - Επικαιροποίηση της Εθνικής Απογραφής Δασών και παραγωγή ψηφιακών και ελεύθερα διαθέσιμων χαρτών βλάστησης για τα δάση της Ελλάδας.
 - Δημιουργία δικτύου καταφυγίων ψαριών με στόχο την ανάκαμψη των ιχθυαποθεμάτων.
 - Δημιουργία εθνικού δικτύου θεάσεων και εκβρασμών θαλάσσιων χελωνών και θηλαστικών (κητώδη και φώκια).
 - Εφαρμογή πρότασης 4 ΜΚΟ για βιώσιμη διαχείριση απορριμμάτων στην Αττική.
 - Εφαρμογή διακρατικής συμφωνίας για το Πάρκο Πρεσπών (τριεθνής συμφωνία με εταίρο την ΕΕ).

- Συνέχιση και επέκταση εφαρμογής μέτρων διαχείρισης και προστασίας που προέκυψαν από προγράμματα LIFE της ΕΕ.
- Προγράμματα παρακολούθησης σημαντικών (ή προστατευόμενων) ειδών και τύπων οικοτόπων.
- Προδιαγραφές, κατάρτιση και υλοποίηση σχεδίων διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών.
- Εκουγχρονισμός και ενίσχυση του συστήματος παρακολούθησης της ποιότητας του αέρα, σε συμφωνία με τη σχετική νομοθεσία της ΕΕ, με έμφαση στη συμπλήρωση του δικτύου με σταθμούς σημειακής μέτρησης των αιωρούμενων σωματιδίων διαμέτρου 2,5 μικρομέτρων (ΑΣ 2,5), αλλά και καθ' ύψος μετρήσεων με τις υπάρχουσες τεχνικές τηλεπισκόπησης laser (lidar) .Δημιουργία πύλης ανοιχτής πρόσβασης για τη δημοσιοποίηση των δεδομένων και την έγκυρη πληροφόρηση τού κοινού (σχετίζεται και με τη θεματική 11).
- Αποκατάσταση υποβαθμισμένων υγροτόπων του προεδρικού διατάγματος (ΦΕΚ ΑΑΠ 229/19.06.2012) «Έγκριση καταλόγου μικρών νησιωτικών υγροτόπων και καθορισμός όρων και περιορισμών για την προστασία και ανάδειξη των μικρών παράκτιων υγροτόπων που περιλαμβάνονται σε αυτόν».
- Αντιμετώπιση των επιπτώσεων στη βιοποικιλότητα από είδη εισβολείς: Καταγραφή των εισβαλλόντων ειδών και δημιουργία συστήματος πρόληψης, έγκαιρης ανίχνευσης και άμεσης αντιμετώπισης ξενικών εισβαλλόντων ειδών. Σχετίζεται και με τη θεματική 5.
- Πράσινοι διάδρομοι για τα είδη - Αναγνώριση των ειδών, για τη διατήρηση των οποίων απαιτείται η οριοθέτηση οικολογικών διαδρόμων, εντοπισμός και οριοθέτηση των σχετικών περιοχών αξιοποιώντας και τις δυνατότητες του χωρικού σχεδιασμού.
- Δημιουργία ή/και συντήρηση υποδομών επίσκεψης και ανάδειξης φυσικών χαρακτηριστικών.
- Ανάπτυξη εθνικής στρατηγικής για τον οικότουρισμό.
- Ανανέωση προδιαγραφών των δασικών διαχειριστικών σχεδίων και εφαρμογή αυτών σε όλα τα δάση της χώρας – προώθηση της δασικής παραγωγής και της κτηνοτροφίας ως μέσων διαχείρισης.
- Επικαιροποίηση των κόκκινων καταλόγων (red data books) απειλούμενων ειδών ζώων και φυτών, σύμφωνα με τις προβλέψεις τού ν. 3937/2011.

7. Προώθηση των βιώσιμων μεταφορών και άρση των εμποδίων σε βασικές υποδομές δικτύων (key network infrastructures)

- Ανάπτυξη συστημάτων χαμηλών εκπομπών για τη διασύνδεση των «πράσινων» ΒΕΠΕ.
- Διασύνδεση προστατευόμενων περιοχών με συστήματα χαμηλών εκπομπών για τη μετακίνηση επισκεπτών.
- Ανάπτυξη τού εθνικού σιδηροδρομικού δικτύου.
- Πράσινοι αστικοί χώροι – για βελτίωση της ατμόσφαιρας – κλίματος – αστική βιοποικιλότητα.
- Πράσινες υποδομές: φυσικά αντιδιαβρωτικά μέτρα, αστικές πράσινες νησίδες, αποκατάσταση πλημμυρικών περιοχών.
- Ειδικές υποδομές μεταφορών για τον τουρισμό ώστε να μειώνεται η επιβάρυνση σε ευαίσθητες περιοχές (π.χ. πουλμανάκια, βάρκες, ποδήλατα κτλ).

9. Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας

- Κίνητρα ενίσχυσης της κοινωνικής οικονομίας, με συμπερίληψη και των έργων ΑΠΕ και βιώσιμης διαχείρισης φυσικών πόρων στη σχετική νομοθεσία (ν. 4019/2011).
- Δίκτυα κοινωνικής οικονομίας και διάθεσης προϊόντων και υπηρεσιών.

10. Επένδυση στην εκπαίδευση, την απόκτηση δεξιοτήτων και τη διά βίου μάθηση

- Ενσωμάτωση στην τυπική και μη τυπική εκπαίδευση της περιβαλλοντικής διάστασης.
- Ενίσχυση της διδασκαλίας για την προστασία του περιβάλλοντος (με έμφαση στην προστασία της βιοποικιλότητας, την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και προσαρμογή σε αυτήν, την προώθηση της αποδοτικής χρήσης των φυσικών πόρων) σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης.
- Κατάρτιση εκπαιδευτικών όλων των βαθμίδων σε θέματα που αφορούν στην προστασία του περιβάλλοντος.
- Εστιασμένα προγράμματα κατάρτισης σε θέματα που αφορούν στη διαχείριση της φύσης (π.χ. σε γεωργούς, αλιείς, δασεργάτες, κοκ), σε νέες τεχνολογίες (στον κλάδο των

κατασκευών), σε καινοτόμες πρακτικές (π.χ. στον τομέα του τουρισμού και των μεταφορών, κλπ).

11. **Ενίσχυση της θεσμικής ικανότητας και αποτελεσματικής δημόσιας διοίκησης**
- Δημιουργία open-access βάσεων δεδομένων για την περιβαλλοντική αδειοδότηση (ΗΠΜ άρθ. 18, ν. 4014/11, www.aero.ypeka.gr).
 - Κατάρτιση στελεχών της δημόσιας διοίκησης σε όλα τα επίπεδα σχετικά με τις απαιτήσεις της περιβαλλοντικής νομοθεσίας.
 - Ηλεκτρονική κωδικοποίηση της περιβαλλοντικής νομοθεσίας.
 - Βελτίωση διαδικασιών διαβούλευσης, π.χ. οργάνωση συναντήσεων ενημέρωσης, κλπ.

Παραμένουμε στη διάθεσή σας για οποιαδήποτε διευκρίνιση και συνεργασία, με στόχο τον καλύτερο δυνατό σχεδιασμό της νέας προγραμματικής περιόδου.

Με εκτίμηση,

Δημήτρης Καραβέλλας
Διευθυντής

Κοινοποίηση:

- Υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων
- Υπουργός Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής
- Αν. Υπουργό Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής
- Υπηρεσία Συντονισμού Περιβαλλοντικών Δράσεων, ΥΠΕΚΑ
- Διαχειριστική Αρχή ΕΠΠΕΡΑΑ